

## אתגר האולפן האחר'

הנושא המרכזי בגיליון הנוכחי עוסק לכאורה ב'ארוחותיהם של אחרים' ובמי שמהווים, במידה מסוימת, מתחרים שלנו: מסגרות לימוד לעברית כשפה שנייה מסוגים שונים (ד"ר אמירה רום) או מסגרות חינוך לנוער עולה המציבות אתגר למערכת החינוך הממוסדת (ד"ר אלק אפשטיין ונינה חיימץ). ובכל זאת נראה היה לנו שבמציאות החברתית הפלורליסטית, ה'פוסט מודרנית', שבה אין לשום אדם ולשום מסגרת לגיטימיות לטעון לבעלות מוחלטת על האמת ועל דרך החינוך או ההוראה הנכונה, יש מקום שקוראינו יתוודעו גם למי שנוקטים גישות שונות משלנו, בין מתוך קריאת תיגר על 'דרך המלך' של הממסד ובין כניסיונות להשלים או להוסיף בתחומים שבהם האגף שלנו אינו עוסק (ראו מאמרו של ד"ר מיכאל דוביצקי על מערכת האולפנים הגדולה בחבר המדינות).

אפשר לומר שבמדור המרכזי, העוסק ב'אולפן החלופי' וב'אולפן האחר', כמו גם בחלקים אחרים בגיליון זה, ניכרת השפעתם הברוכה והמאתגרת של מי שניתן לתארם כ'תלמידינו', דהיינו העולים מברית המועצות לשעבר, שבהתאם לכישוריהם ועל-פי רקעם אינם מסתפקים במעמד 'סביל' של תלמידים ונקלטים, אלא מציעים גם דרך משלהם (ראו בעניין זה גם את מאמרו של אריה אולמן, בעצמו עולה שלמד עברית, העוסק בעיבוד מילון מקראי המיועד לדוברי רוסית). יש ודרך זו מצטיירת כמעשירה ומדרבנת להישגים חדשים, ויש והיא מעוררת בנו, אוכלוסיית הקולטים, הסתייגויות ואולי אף דחייה – כפי שמנתחים זאת יפה ד"ר אלק אפשטיין ונינה חיימץ במאמרם היסודי על החינוך החלופי לנוער עולה – אולם 'לתחרות' ולהשגות ההדדיות יש בוודאי ערך מעורר ומפרה.

גם חלקי הגיליון הנוכחי האחרים עומדים בסימן מובהק של הכרה בערך הפלורליזם, ואפילו הכרה בשימור שפת אם אצל מהגרים כגורם שאינו מסכל בהכרח היקלטות בחברה החדשה ואף לא בשפתה – במקרה שלנו, העברית, שאנו עדיין כה חרדים למעמדה: מלבד מאמרם של אפשטיין וחיימץ שזכר לעיל, ד"ר מיכל טוננבאום מסכמת עבורנו את עבודת הדוקטורט שלה על הקשר בין יחסי משפחה לסיכוי – ולדעת אחרים, שמרנים יותר, סיכון – לשמר את שפת האם; פרופ' אליעזר בן רפאל, סוציולוג תרבותי וסוציולוג של הלשון, טוען בנחרצות שאנו חיים בעולם המונע על-ידי תפיסה 'גלובליסטית' ושאפה לרב לשוניות ורב תרבותיות – ובישראל האנגלית כ'שפת התקשורת של העולם', הרוסית כשפת שישית מהאוכלוסייה והערבית כשפתה של שישית אחרת מעניקים למגמה זו את מובהקותה; ד"ר סמדר דוניצה-שמידט 'מרגיעה' אותנו במאמרה, המבוסס על מחקר מדוקדק, שעל אף משתנים שונים האמורים לכאורה לחזק את אחיזת עולי שנות התשעים בשפת אימם, הדור השלישי, נכדי העולים, לא יהיו קשור כמעט לשפת מוצאו, ובעצם כבר הדור הראשון מסתגל לעברית, דבק בה ואף מעדיף אותה בהקשרים שונים – יותר מכפי שאנו סבורים.

ברוח דומה, של אופטימיות לגבי היכולת של שפת המהגר ושפת ארץ הקליטה לחיות בשלום זו לצד זו ואף לסייע בלמידה הדדית של השפות, כתובים גם מאמריהם של ד"ר מרינה ניז'ניק, המעמתת את העברית עם הרוסית – הפעם דווקא מנקודת ראותה של מורה

לרוסית לישראלים, ושל העיתונאית ויקטוריה מרטינובה, המסבירה בהתרגשות משכנעת את הערך שיש לשימור שפת האם לתהליכי היקלטות השומרים על כבוד העולה ומקדמים אותו בחברה החדשה.

וכרגיל עימנו הצעות דידקטיות פרי ניסיונם של מורים (חביבה אקשטיין), מדורו הקבוע של ד"ר חיא דהאן העוסק בהיבטים שונים של התגבשות העברית המודרנית, ומדור על ספרים חדשים.

## ה ע ר ך

אנו מתנצלים בפני קוראינו - וכותבינו - על האיחור הרב בהוצאת הגיליון, שנגרם מסיבות תקציביות. נאחל לעמנו שנות שגשוג ושלווה, שיאפשרו גם את הוצאת פרסומינו וביטאונינו ללא עיכובים ומכשלות.